

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. III. Vtrum per potentiam Dei absolutam, possit intellectus creatus
videre Deum sine lumine gloriæ, per modum habitûs, vel auxiliij
communicato?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

in auditu; tamen in ratione speciei visibilis, solum potest uniri potentia visiva habenti virtutem ad videndum cum illa: quia speciem uniri in ratione speciei, nihil aliud est, quam uniri in ratione representantis objectum, quod constat representari non posse, nisi potentia habenti virtutem illud cognoscendi: Sed intellectus creatus, sine lumine gloriae, non habet sufficientem virtutem, ut utatur divina essentia ad eliciendam visionem Dei: Ergo ut aptus sit ad unionem cum illa in ratione speciei intelligibilis, per lumen gloriae debet disponi.

13. Dico secundò: Lumen gloriae necessarium est, ut intellectum elevet ad visionem Dei eliciendam. Est etiam contra Vazquem citatum.

Probat: Videre Deum est visionem elicere: Ergo cum lumen gloriae requiratur ad videndum Deum (ut ostendimus articulo praecedenti) illud ad visionem Dei eliciendam necessarium erit.

Confirmatur, & magis explicatur haec ratio. Visio Dei est actio vitalis: Ergo à potentia vitali, nempe intellectu, debet esse elicit: Sed non potest elici ab intellectu propria virtute, aut secundum sua naturalia considerato: Ergo solum ab intellectu, per lumen gloriae elevato. Unde D. Thomas hic art. 5. *Cum igitur virtus naturalis intellectus creati, non sufficiat ad Dei essentiam videndam, oportet quod ex divina gratia superacrescat ei virtus intelligendi, & hoc augmentum virtutis intellectivae, illuminationem intellectus vocamus.*

14. Dices cum Vazque: Defectum facultatis & virtutis, qui est in intellectu creato ad videndum Deum, sufficienter suppleri per essentiam divinam, in ratione speciei intelligibilis ei unitam.

Sed contra primò: Improprio virtutis & facultatis ad eliciendam visionem beatam, importat etiam improprietatem ad utendum specie, sive ad recipiendam essentiam divinam loco speciei: Ergo ut fiat proximè capax illam recipienti, indiget elevatione & confortatione luminis gloriae.

Secundò, Species supplens vicem objecti, non dat virtutem potentiae ad illud videndum, sed eam supponit: ut patet in eo qui habet lesam vel debilem potentiam visivam: nam quantumcumque species visibiles objecti, perfectae & efficaces ponantur in oculo, non sanatur neque confortatur visus ejus: Ergo defectus virtutis qui est in intellectu creato ad videndum Deum, non potest sufficienter suppleri per essentiam divinam in ratione speciei intelligibilis ipsi unitam.

Tertiò, Improprio quae est in intellectu ad eliciendum actum fidei, non suppletur per solam speciem objecti credibilis: Ergo à fortiori, insufficientia & improprio quae est in illo ad visionem beatificam eliciendam, suppleri non potest per solam unionem essentiae divinae in ratione speciei, sed debet necessariò confortari & elevari per lumen gloriae ad videndum, sicut per lumen fidei elevatur ad credendum.

15. Dico tertiò: Lumen gloriae esse necessarium ut disponat intellectum ad recipiendam visionem beatificam.

Haec conclusio sequitur ex praecedenti: Nam actio immanens recipitur in eodem subiecto à quo elicitur: Ergo si lumen gloriae requiratur, ut intellectus creatus eliciat visionem beatificam, illud etiam erit dispositio necessaria, ut eam in se recipiat.

ARTICULVS III.

Vtrum per potentiam Dei absolutam, possit intellectus creatus videre Deum sine lumine gloriae, per modum habitus, vel auxiliij communicato?

16. Partem affirmantem tenent communiter recentiores, licet illam eodem modo non explicent. Quidam enim volunt, Deum in ratione luminis uniri posse intellectui creato, sicut ei unitur in ratione speciei intelligibilis. Ita aliqui quos refert Ledesma de perfect. Dei quaest. 8. art. 8. & probabile reputat Asturicensis in relect. de gratia Christi quaest. 6. Alij docent intellectum creatum posse reddi intrinsicè potentem ad videndum Deum, per specialem ejus assistentiam, & concursum simultaneum ordinis supernaturalis, sine impressione alicujus virtutis, aut qualitatis supernaturalis. Ita Molina hic disp. 1. Vazquez disp. 46. cap. 2. Arrubal, & alij recentiores communiter. Alij verò, ut Suarez, & Meratius, recurrunt ad aliquam potentiam obedientialem, proximè & immediatè activam, & productivam actuum supernaturalium, quam dicunt singulis rebus creatis naturaliter esse congenitam, & compleri per concursum simultaneum ordinis supernaturalis.

Sententia negans, & docens implicare contradictionem, intellectum creatum elevari ad visionem beatificam, sine lumine gloriae, per modum habitus vel auxiliij communicato, communis est in Schola D. Thomae, & apertè deducitur ex principiis ab ipso variis in locis statutis, ut patebit ex infra dicendis.

§. I.

Primus dicendi modus rejicitur.

17. Dico primò: Licet essentia divina possit uniri intellectui creato, in ratione speciei intelligibilis, non tamen in ratione luminis illam confortantis, & elevantis.

Probat: ex principiis supra statutis: Magna enim est disparitas, inter speciem impressam, & lumen gloriae; nam species impressa est forma intelligibilis, se tenens ex parte objecti, & ejusdem perfectionis, & immaterialitatis cum illo; unde ad illam non requiritur inhaerentia, vel informatio, sed tantum convenientia, & similitudo cum objecto: nam inhaerentia, aut informatio pertinent ad genus physicum, & per accidens se habent ad genus intelligibile; lumen autem gloriae, est forma physica, tenens se ex parte potentiae, quare requirit inhaerentiam, & informationem: unde cum divina essentia non possit informare intellectum creatum, non potest illi uniri in ratione luminis, sed solum in ratione speciei, & formae intelligibilis.

18. Confirmatur: Lumen gloriae est virtus quaedam vitalis, vitalitate supernaturali: sicut enim intra ordinem naturae datur sua vitalitas; ita intra ordinem supernaturalem, & divinum, reperitur etiam vitalitas supernaturalis; iuxta illud Apostoli ad Rom. 6. *Gratia Dei vita aeterna*: Sed Deus non potest immediatè per seipsum supplere vices principij vitalis, cum omne principium vitale debeat esse intrinsicè operanti, ut docent Philosophi in li-

bris de Anima: Ergo Deus non potest immediatè A per seipsum, vices luminis gloriæ supplere.

§. II.

Secundus explicandi modus reprobat.

19. **D**ico secundo: Intellectum creatum non posse reddi intrinsicè potentem ad videndum Deum, per solam ejus assistentiam, aut concursum simultaneum ordinis supernaturalis: Sed ad hoc necessarium esse lumen gloriæ, per modum habitus, vel auxilij communicatum.

Probat. primò ex D. Thoma 2. 2. quest. 175. art. 3. ad 2. ubi ait: *Essentia divina videri ab intellectu creato non potest, nisi per lumen gloriæ, de quo dicitur Psal. 35. in lumine tuo videbimus lumen: quod tamen dupliciter participari potest. Uno modo per modum forme immanentis, & sic beatorum facit Sanctos in patria, alio modo per modum cuiusdam passionis transeuntis, & hoc modo lumen illud fuit in Paulo quando raptus fuit.* Unde cum visio beatifica quæ fuit in Paulo, non fuerit de potentia ordinaria, sed extraordinaria; & tamen in ordine ad illam ponat D. Thomas lumen gloriæ tanquam omnino necessarium, manifestum est ex ejus doctrina, intellectum creatum, non elevatum lumine gloriæ, per modum habitus vel auxilij communicato, non posse clarè videre Deum.

20. Probat. secundò conclusio ratione quam idem S. Doctor 3. contra Gent. cap. 53. insinuat. Non potest fieri specialis assistentia & unio Dei cum creatura, nisi ratione alicujus virtutis, vel formæ in ipsa receptæ: Ergo si in visione beatifica fiat specialis assistentia, & unio Dei cum intellectu creato, debet in eo recipi aliqua virtus, per quam elevetur, & fiat intrinsicè potens ad videndum Deum, quæ non potest esse alia quam lumen gloriæ, per modum habitus, vel auxilij communicatum. Consequentia patet, Antecedens probatur primò ratione D. Thomæ. Quando aliqua duo ununtur, oportet quòd hoc fiat per mutationem utriusque, vel alterius tantum: Sed non potest fieri hæc unio per mutationem ipsius Dei: Ergo fieri debet per mutationem creaturæ, quæ proinde ex vi hujus unionis, & specialis assistentiæ, debet recipere de novo aliquam virtutem. Secundo, in sententia D. Thomæ, Deus non est in aliquo nisi per operationem, ut ostendimus supra, exponendo attributum divini immensitatis. Unde si Deus speciali modo uniat. intellectui beato, & fiat illi præsens & assistens, debet in illo aliquid producere, & illum intrinsicè immutare, per impressionem alicujus virtutis, aut qualitatis supernaturalis, quæ non potest esse alia, quam lumen gloriæ.

21. Probat. tertio conclusio ratione fundamentali. Vel ex speciali illa assistentia, & unione Dei cum intellectu creato, derivatur in ipsum aliqua virtus intrinseca, vel nulla ei superadditur? Si primum dicatur, habemus intentum: nam talis virtus superaddita, debet esse quædam participatio divinæ intellectualitatis, ac proinde lumen gloriæ, per modum habitus, vel auxilij communicatum. Si verò secundum affirmetur, sequitur quòd ex tali assistentia, & unione, intellectus creatus non possit fieri intrinsicè potens ad eliciendam visionem beatam; impossibile enim est, illud quod de se est impotens & improporionatum ad producendum aliquem effectum, vel eliciendam aliquam operationem, reddi potens, &

Tom. I.

proportionatum ad illam attingendam, nisi intrinsicè mutetur, ac proinde nisi in se recipiat aliquam formam, aut virtutem intrinsecam, quam antea non habebat: causam enim esse potentem ad operandum, non est aliqua denominatio extrinseca, sed intrinseca, à virtute aliqua, & principio interno petita: Unde communiter dicitur, *Idem manens idem, semper facit idem.*

Confirmatur primò: Nulla causa agere potest, nisi prius, saltem naturà, habeat in se virtutem physicam & realem ad agendum; nam actus primus essentialiter præsupponitur ad secundum: unde est illa celebris regula in Topicis, *Ab actu ad potentiam, optima est consequentia.* Quare si Deus velit aliquam creaturam operari, & producere aliquem effectum, requiritur indispensabiliter, quod ponat, vel supponat in ea virtutem ad illum producendum; alioquin talis causa non ageret, sed Deus ad ejus præsentiam, talem effectum produceret: Ergo cum intellectus creatus, non habeat ex se virtutem, saltem proximam & immediatam, ad videndum Deum; nisi Deus eam illi communicet, & infundat lumen gloriæ, per modum habitus, vel auxilij, ad visionem beatificam elevari non poterit.

Confirmatur secundò: Omnis causa efficiens, antequam producat aliquem effectum, vel eliciat aliquam operationem, debet eam in se præcontinere, saltem virtualiter; aliàs non possit illam producere, & extra se emittere: Sed intellectus creatus non potest visionem beatificam, intrinsicè, & virtualiter præcontinere, nisi ratione alicujus virtutis supernaturalis in ea receptæ, quæ non potest esse alia quam lumen gloriæ: Ergo ad videndum Deum, necessario requiritur lumen gloriæ.

Denique suadet conclusio, & ostenditur, per concursum Dei simultaneum, intellectum creatum non posse constitui intrinsicè potentem ad videndum Deum. Implicat causam aliquam constitui potentem in actu primo, per aliquid se tenens ex parte actus secundi: cum actus primus præcedat secundum, prioritare saltem naturæ: Sed concursus simultaneus se tenet ex parte actus secundi; est enim ipsa actio cause secundæ, prout est à Deo simul operante cum illa: Ergo implicat quòd intellectus creatus fiat intrinsicè potens ad videndum Deum, per solum concursum simultaneum, & sine impressione alicujus virtutis aut qualitatis elevantis.

Confirmatur: Intellectus non potest elevari per id ad quod eget elevatione: Atqui eget elevatione ad illud quod se tenet ex parte actus secundi, & quod est idem cum ipsa visione: Ergo &c. Confirmatur amplius: Cum concursus simultaneus non sit influxus in causam, sed in actionem vel effectum, eam intrinsicè non immutat: Ergo non reddit illam intrinsicè potentem. Consequentia patet: repugnat enim causam aliquam de impotente fieri intrinsicè potentem, ad eliciendam aliquam operationem ordinis altioris & supernaturalis, sine intrinseca ejus mutatione.

Dices primò cum recentioribus: Ex duobus trahentibus navim, quilibet seorsim sumptus est impotens, & improporionatus ad talem tractationem, & sit potens & proportionatus per solum concursum simultaneum alterius, absque intrinseca sui mutatione: Ergo idem dici potest de intellectu creato, respectu visionis beatificæ.

Sed contra: Improporion causa partialis pro-

T ij

venit, ut sic loquar, ex excessu intensivo effectus; unde per multiplicationem virtutis, aut concursus ejusdem speciei, fit perfecta proportio: At verò impropertio quæ est inter intellectum & visionem beatam, non provenit ex excessu velut intensivo, sed ex eo quòd visio beata fit operatio ordinis altioris, & divini: Ergo non potest reddi potens ad illam, per solum concursum simultaneum.

Hæc ratio illustrari & confirmari potest egregio discursu quem habet D. Thomas 3. contra Gent. cap. 53. ubi hæc scribit: *Nihil potest ad altiore operationem elevari, nisi per hoc quòd eius virtus fortificatur. Contingit autem dupliciter alicuius virtutem fortificari: uno modo per simplicem ipsius virtutis intensiorem, sicut virtus activa calidi augetur per intensiorem caloris, ut possit efficere vehementiorem actionem in eadem specie: alio modo per novæ formæ appositionem, sicut diaphani virtus augetur ad hoc ut possit illuminare, per hoc quòd fit lucidum actu per formam lucis receptam in ipso de novo; hoc quidem virtutis augmentum requiritur ad alterius speciei operationem consequendam: virtus autem intellectus creati naturalis, non sufficit ad divinam substantiam videndam: Ergo oportet quòd augetur ei virtus, ad hoc quòd ad talem visionem perveniat: non sufficit autem augmentum per intensiorem naturalem virtutis, quia talis visio non est eiusdem rationis cum visione naturali intellectus creati, quòd ex distantia visorum patet: Oportet igitur quòd fiat augmentum virtutis intellectiva, per alicuius novæ dispositionis adeptiorem. Quibus verbis S. Doctor, & nostram sententiam illustrat, & Adversariorum fundamentum evertit: docet enim quòd potentia creata, non potest fieri potens & proportionata ad operationem altioris ordinis elicendam, nisi per novæ formæ appositionem: ex quo infert intellectum creatum, non posse elevari ad visionem beatificam, sine lumine gloriæ.*

27. Dices secundò cum Suarez: In singulis rebus creatis dari virtutem partialem & incompletam, ad attingendos actus supernaturales: scilicet potentiam obedientialem proximè activam, ratione cuius possunt immediatè cooperari Deo, ad producendos actus supernaturales. Unde sicut homo qui habet virtutem partialem & incompletam ad trahendam navim, ut fiat completè potens, indiget solum consortio, & concursu simultaneo alterius: ita etiam intellectus creatus, ut fiat completè potens ad videndum Deum, non eget aliquà virtute, aut qualitate supernaturali eum elevante, sed tantum concursu simultaneo Dei, & speciali eius assistentiâ.

Verum hæc responsio & doctrina Suarez, apertè repugnat Divo Thomæ 3. cont. Gent. cap. 70. dicenti. *Non sic idem effectus causa naturali & divina virtuti tribuitur, quasi partim à Deo & partim à naturali agente fiat, sed totus ab utroque secundum alium modum: sicut idem effectus totus attribuitur instrumento, & principali agenti etiam totus.* Præterea ejus falsitas & absurditas constabit ex dicendis §. sequenti.

§. III.

Rejicitur hæc potentia obedientialis, & illam totum ordinem gratiæ destruere, demonstratur.

28. **D**ico tertio: Potentia obedientialis proximè & immediatè activa effectuum super-

A naturalium, & singulis rebus creatis à natura congenita, chimerica est, & totum ordinem gratiæ destruit.

Probatum primò ex D. Thoma in quæstionibus disputatis, quæst. unicâ de virtutibus in communi, art. 10. ad 2. ubi sic ait: *Respectu eorum quæ facultatem naturæ non excedunt, habet homo à natura, non solum principia receptiva, sed etiam principia activa: respectu autem eorum quæ facultatem naturæ excedunt, habet homo à natura aptitudinem ad recipiendū.* Atqui aptitudo ad recipiendum, non est potentia activa, sed passiva: Ergo ex D. Thoma non datur in creaturis potentia obedientialis activa, respectu actuum supernaturalium, à natura indita, sed passiva tantum, & receptiva formarum supernaturalium, quibus mediantibus possint actus supernaturales elicere.

Item 1. 2. quæst. 109. art. 1. sic ait: *Vnequeque forma indita rebus creatis à Deo, habet efficaciam respectu alicujus actus determinati, in quem potest secundum suam proprietatem, ulro autem non potest, nisi per aliquam formam superadditam:* At hoc esset falsum, si in rebus creatis daretur potentia obedientialis immediatè productiva actuum supernaturalium; nam homo ratione illius, sine superadditione alicujus novæ formæ supernaturalis, actus supernaturales posset elicere: Ergo &c.

C Præterea idem S. Doctor 3. parte quæst. 62. art. 4. quæst. 27. de verit. art. 4. & pluribus aliis in locis, docet in Sacramentis novæ legis residere virtutem intrinsecam ad producendam gratiam; quam virtutem dicit esse spiritualem, incompletam, fluentem, & transeuntem, ac reductivè pertinere ad prædicamentum qualitatis in quo ponitur gratia sanctificans: Si autem in Sacramentis novæ legis daretur potentia obedientialis gratiæ productiva, inutilis esset hæc virtus spiritualis transiens & fluens, ut constat; Unde Suarez, & alij qui talem potentiam admittunt, illam virtutem rejiciunt: Igitur manifestum est, Divum Thomam talem potentiam obedientialem in rebus creatis non agnoscere.

D Probatur secundò conclusio, & demonstratur hanc potentiam obedientialem contradictionem involvere, simulque esse entitativè naturalem, & supernaturalem. In primis enim quòd sit entitativè naturalis, evidens est: ut enim docent ejus defensores, illa est singulis rebus creatis à natura congenita. Quòd etiam sit entitativè supernaturalis, probatur: quia cum omnis potentia specificetur ab actu ad quem ordinatur, & sit ejusdem ordinis cum illo; potentia immediatè productiva actuum supernaturalium, non potest non esse supernaturalis.

E Neque dici potest, illam esse entitativè naturalem, & supernaturalem formaliter & in ratione potentie: quod enim secundum suam entitatem non attingit ordinem supernaturalem, non potest illum attingere secundum suam activitatem; quia activitas seu potentia agendi, consequitur ad entitatem & substantiam rei, & est veluti proprietas ex illa resultans, ac proinde debet illi commensurari & proportionari, unde communiter dicunt Philosophi quòd operari sequitur esse: Ergo si potentia obedientialis sit naturalis, quantum ad substantiam & entitatem, erit etiam naturalis, quantum ad activitatem, & in ratione potentie.

Præterea talis potentia esset simul finita, & infinita: finita quidem, utpote identificata cum entitate cuiuslibet rei creatæ, quæ finita est: infinita verò, quia esset productiva cuiuscunque rei producibilis, quæ est infinita, saltem in potentia; nam dato quocumque effectu producto, potest perfectior, & perfectior in infinitum produci.

31. Probatur tertio conclusio & magis impugnatur hæc potentia obedientialis, ex pluribus absurdis, & inconvenientibus quæ ex illa sequuntur. In primis enim si detur in natura vis quædam initialis, immediatè productiva effectuum supernaturalium, sequitur quòd in natura dentur initialia gratiæ, & semina quedam rerum supernaturalium: quòd est error Cassiani, & aliorum Semipelagianorum, ut videri potest in collatione 13. Abbaris Cheremonis.

Secundo, Si detur hæc potentia obedientialis, frustra ponuntur in homine habitus supernaturales infusi, ad eliciendos actus fidei, spei, & charitatis. Frustra ponitur in Sacerdote character ad consecrandum Corpus Christi, vel ad absolvendum à peccatis. Inutile etiam erit lumen gloriæ in beatis ad videndum Deum: Sed hæc omnia sunt absurda, ut constat: Ergo &c. Sequela probatur; frustra fit per plura quòd potest fieri per pauciora: Sed per solam potentiam obedientialem, & concursum Dei supernaturalem, homo potest hæc omnia præstare, & illos actus elicere, ut docent Adversarij: Ergo superfluum erit ponere in iustis habitus infusos, characterem in Sacerdote, & lumen gloriæ in Beatis.

Neque dici potest, hæc requiri ad actus illos connaturaliter eliciendos; cum enim hæc potentia obedientialis sit intrinseca cuiuslibet rei naturali, imò & illi naturaliter congenita, ut dicunt Adversarij: supposito quòd illa detur, homo magis connaturaliter, illà mediante eliceret actus supernaturales, quàm mediantibus formis, & habitibus ordinis supernaturalis à Deo infusis, & illi superadditis.

Tertio, Illa potentia obedientialis tollit necessitatem gratiæ sufficientis, & multum favet Jansenio, & ejus sectatoribus: gratia enim sufficiens solum admittitur à Theologis, ut reddat voluntatem proximè & completè potentem ad eliciendos actus supernaturales, pro eo tempore, & loco quò tenetur observare præcepta supernaturalia: Si ergo per solam potentiam obedientialem, & concursum simultaneum, possit voluntas reddi proximè & completè potens ad illos eliciendos, quare opus erit gratiæ sufficiente, & auxilio transeunte?

Quarto, In Concilio Tridentino sess. 6. can. 3. definitur hominem indigere gratiâ præveniente in ordine ad actus supernaturales: At si homo habeat virtutem agendi proximam, & productivam actuum supernaturalium, non est cur talis gratia præveniens desideretur in potentiis elicitivis eorum; sufficere enim sola gratia concomitans, seu concursus simultaneus ordinis supernaturalis, qui talem virtutem, & potentiam compleat: Ergo hæc potentia obedientialis, cum necessitate gratiæ prævenientis, & cum definitione Tridentini coherere nequit.

Denique, Per hanc potentiam obedientialem destruitur etiam gratia coefficientiæ: illa enim non potest esse gratia, si alicui potentia entitativè naturali sit connaturaliter debita; de

A ratione enim gratiæ est quòd gratis detur, & sine ullo debito: Atqui gratia illa coefficientiæ, seu concursus simultaneus ordinis supernaturalis, erit connaturaliter debitus tali potentia obedientiali, quæ, ut docent Adversarij, est naturalis entitativè, & quantum ad substantiam: Ergo non poterit dici gratia. Major patet, Minor probatur. Omni virtuti activæ, quæ connaturaliter & ab intrinseco inest alicui rei, titulò connaturalitatis debetur concursus proportionatus actui quem respicit: verbi gratiâ virtuti illuminativæ Solis, & calefactivæ ignis, concursus ad illuminandum & calefaciendum: unde quando Deus illum denegavit igni, ad comburendum tres pueros in fornace Babylonica existentes, talis denegatio fuit miraculosa, & præter cursum, & leges ordinarias divinæ providentiæ: Sed actus quem respicit, & ad quem ordinatur potentia obedientialis, est supernaturalis; cum juxta Adversarios, illa sit immediatè, & proximè productiva actuum, & effectuum supernaturalium: Ergo illi connaturaliter debetur gratia coefficientiæ, & concursus supernaturalis ad actus supernaturales eliciendos. Ex quibus constat, hanc potentiam obedientialem, totum ordinem gratiæ destruere, & virus erroris Pelagiani, aliquò modo continere.

§. III.

Respondetur argumentis Adversariorum.

Objicies primò: D. Thomas in 4. dist. 49. quæst. 2. art. 7. sic ait: *Potest miraculosè fieri, quòd divinâ virtute, aliquis intellectus creatus non habens nisi dispositiones viæ, elevetur ad videndum Deum per essentiam*: Ergo cum lumen gloriæ non pertineat ad dispositiones viæ, sed patriæ, potest sine illo intellectus creatus elevari ad videndum Deum.

Respondeo D. Thomam solum intendere, quòd intellectus creatus potest elevari ad videndum Deum, per lumen gloriæ, per modum auxilij, & dispositionis transeuntis communicatum; illud enim non ponit hominem extra statum viæ, ut patet in Moysè, & D. Paulo. Unde idem S. Doctor 2.2. quæst. 175. art. 3. ad 2. docet quòd lumen gloriæ dupliciter participari potest: *Vno modo per modum forme permanentis, & sic Beatos facit Sanctos in patria: alio modo per modum cujusdam passionis transeuntis (sicut dicitur de lumine Prophetiæ) & hoc modo illud fuit in Paulo, quando raptus fuit*. Ex quo intelliges alium locum ejusdem S. Doctoris, quæst. 10. de verit. art. 11. sic dicentis: *Sicut Petrum fecit Deus, sine eo quòd ei dotem agilitatis tribuerit, super aquas ambulare; ita potest mentem ad hoc perducere, ut divina essentia uniatur in statu viæ, modo illo quo sibi unitur in patria, sine hoc quòd à lumine gloriæ perfundatur*. Ibi enim loquitur de lumine gloriæ, per modum habitus communicato, sine quo homo in statu viæ constitutus, potest reddi potens ad videndum Deum, per lumen gloriæ datum per modum auxilij, & dispositionis transeuntis.

Objiciunt secundo Adversarij, ad probandum dari in rebus creatis potentiam obedientialem, proximè & immediate activam, & productivam actuum supernaturalium, plures auctoritates Scripturæ, & Sanctorum Patrum, in quibus dicitur, omnes creaturas esse Deo subjectas, illi-

que obediētes, ut in eis, vel de eis faciat quidquid ipse voluerit: Nam Sapien. 19. post enumeratos mirabiles effectus ignis & aque, ad impetium Dei, ut inquit Scriptura, exercitos, Sapiens totam refundit horum miraculorum rationem; in obedientiam creaturarum, his verbis: *Omnia enim creatura ad suum genus ab initio referabatur, deserviens tuis praeceptis*: quasi dicat, sola ratio ex parte creaturarum productionis huiusmodi effectuum, & miraculorum, est obedientia creaturarum. Item Augustinus de Genesi ad litteram cap. 17. dicit quod *Deus habet virtutem ut possit facere quod sterilis pariat, & arbor arida floreat*. Et D. Thomas in 4. dist. 8. quest. 2. art. 3. ad 4. sic ait: *Sicut creatura inest potentia obedientiae, ut in ea fiat quidquid creator disposuerit, ita etiam ut ea mediante fiat, quod est ratio instrumenti*. Quibus verbis sanctus Doctor videtur admittere, non solum potentiam obedientialem passivam, ad recipiendum quidquid Deus voluerit, sed etiam activam, ad cooperandum illi in omnibus que voluerit.

34. Respondeo haec & similia Scripturae, & SS. Patrum testimonia, significare tantum, quod Deus possit facere in creaturis quidquid voluerit, & quod possit eas assumere ut instrumenta, ad producendos omnes effectus qui non implicent contradictionem. Sed Scriptura & Sancti Patres non dicunt, quod hoc possit fieri absque eo quod Deus elever creaturas ad agendum, per aliquam virtutem ipsis superadditam; de quo solum est difficultas, & controversia. Unde illa testimonia solum probant, dari in creaturis potentiam obedientialem mediate & remote productivam effectuum supernaturalium; quatenus mediante virtute a Deo ipsis impressa, elevari possunt ad illos producendos. Ex quo etiam facile intelligitur locus D. Thomae ex 4. sent. de sumptus: ibi enim solum intendit, in qualibet creatura esse potentiam obedientialem passivam, ad recipiendam virtutem a Deo, per quam instrumentaliter illi cooperetur ad effectus supernaturales & miraculosos, non vero quod sit in creatura potentia obedientialis proxime activa, & quae nullam requirat virtutem superadditam, sed solum concursum Dei simultaneum, ut contendunt Adversarij.

35. Obijciunt tertio quidam recentiores: Datur in Deo perfectissimum & absolutissimum dominium in omnes creaturas, & in ipsis creaturis perfectissima subjectio ad illi obediendum: Ergo datur etiam in creaturis potentia obedientialis activa, ad efficiendum omne id quod Deus voluerit. Consequentia probatur, sublata enim tali potentia obedientiali, non potest subsistere perfectissimum illud Dei dominium in creaturas, nec perfecta subjectio creaturarum ad Deum.

Confirmatur: Dominium Dei, & subjectio creaturae, tanta esse debet, ut non possit major excogitari: At si non daretur potentia obedientialis activa in omnibus creaturis, excogitari posset perfectius dominium in Deo, & major subjectio in creaturis: ea scilicet, qua Deus illis tanquam instrumentis immediate uteretur, ad quodcumque faciendum, quod non implicaret contradictionem: Ergo talis potentia obedientialis admittenda est.

36. Ad objectionem, concessio Antecedente, di-

A stinguo Consequens. Ergo datur in creaturis potentia obedientialis, proxime & immediate activa, nego: mediate & remote, concedo. Sensus distinctionis est, ex perfecto dominio quod Deus habet in creaturas, & ex perfecta subiectione creaturarum ad Deum, non posse colligi, quod in creaturis datur potentia ad cooperandum Deo immediate, & sine additione alicujus virtutis, ad effectus supernaturales & miraculosos: hoc enim implicat contradictionem, ut supra ostendimus: Sed solum mediate, & cum additione alicujus virtutis supernaturalis a Deo receptae. Ex quo patet responsio ad confirmationem, dicendum est enim in Deo debere quidem admitti dominium perfectissimum, & in creaturis perfectissimam subiectionem, quae tamen non implicent contradictionem: implicat autem quod aliqua creatura operetur, & producat effectus supernaturales, sine aliqua virtute supernaturali eis superaddita, ut supra ostensum est. Sicut ergo ille inepte argueret, qui ex absoluto, & perfecto domino quod Deus habet in omnes creaturas, vellet probare, Deum posse facere, quod creatura ageret sine actione, quod homo intelligeret sine intellectu, aut viveret sine anima; quia haec omnia involvunt contradictionem: ita similiter cum non minus repugnet creaturam agere sine virtute propria, vel superaddita, quam sine actione, non minus ineptum, ac futile est argumentum, quod ex supremo, & absolutissimo dominio Dei in creaturas, recentiores illi probare contendunt, eas posse elevari a Deo, ad actus supernaturales, & miraculosos, sine impressione alicujus virtutis, & sine mutatione intrinseca illarum, per solum adjunctionem concursus simultanei.

Obijcies ultimò: Si intellectus creatus non habeat ex se virtutem saltem partialem & incompletam ad videndum Deum, non influet active in visionem beatam, sed se habebit mere passive ad illam; sicut se habet aqua recipiendo calorem ab igne productum: Consequens est falsum, ut constat ex infra dicendis: Ergo & antecedens.

D Respondeo negando sequelam Majoris, licet enim lumen gloriae in visione beata sit tota vis proxima agendi, non sequitur tamen intellectum creatum mere passive se habere ad illam, sicut aqua ad calefactionem: cujus rei multiplex ratio & differentia assignari potest. Prima est, quia calor in aqua nullam supponit virtutem etiam radicalem ad calefaciendum, sed potius ad oppositum, nempe ad frigefaciendum; lumen vero gloriae supponit in intellectu creato virtutem radicalem, & remotam ad videndum Deum. Secunda, quia calor non perficit virtutem aquae intra objectum ejus adaequatum, sicut lumen gloriae perficit intellectum. Tertia, quia calor respectu aquae est tanquam principium omnino extrinsecum, & contrarium ejus naturae, unde violenter ab illo movetur: at vero formae supernaturales sunt a Deo, qui respectu animae nostrae non comparatur ut principium omnino extrinsecum, sed quodammodo intrinsecum & conaturale, quod ipsi illabitur, & cui subordinatur anima; tanquam principio potenter, & suaviter moventi. De quo vide Alvarem disp. 64. de auxil. & lib. 3. respons. cap. 2.